

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Habib Sarıkaya

Ekibimiz: Muhammet Fatih Bozkurt, Müjgan Eskici, Kerime Nur Çakırçoban, Gülsena Akdeniz, Şewal Seven, Batuhan Berke Sevim, Helin Yıldırım, Nehir Şahin, Hasan Mavi, Zeynep Kılıç

GİRİŞ

Bilimin doğasına ilişkin görüşler, bireylerin bilimsel bilgiye, araştırma sonuçlarına ve bilimsel yönetime bakış açılarını şekillendiren önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Tıp fakültesinde görev yapan akademisyenlerin bilimin doğasına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi, bilimsel bilginin oluşumu, bilimsel araştırmaya sonuçlarının anlaşılması ve bilimsel yönetime yönelik yaklaşımları ortaya konulması açısından önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, tıp fakültesinde görev yapan akademisyenlerin bilimin doğasına ilişkin görüşlerini değerlendirmek ve bu görüşlerin bilimin tanımı, değişime açık olma, yanılabilirlik ve bilimde öznellik gibi temel kavramları çerçevesinde incelenmesini sağlamaktır.

YÖNTEM

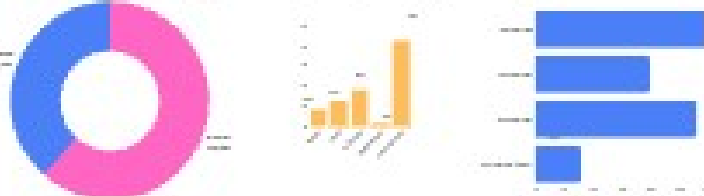
Yöntem: Bu araştırma, kesitsel tipte tanımlayıcı bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın en önemli tıp fakültesinde görev yapan toplam 388 akademisyen olmaktadır. Örnekleme yöntemi olarak, %95 güven düzeyi ve %10 hata payı esas alınarak hesaplanmış olup minimum 75 kişiye ulaşılması gerektiği belirlenmiştir. Araştırma kapsamında gönüllü olarak katılan 88 akademisyene ulaşılmış ve çalışma bu katılımcılar üzerinden yürütülmüştür. Akademisyenlerin bilimin doğasına ilişkin görüşleri 2022 yılında Sarıkaya ve Şaygılı tarafından geliştirilen Akademisyenler İçin Bilimin Doğası Ölçeği (AKİDDÖ) kullanılmıştır. Ölçek 5 alt boyut (bilimin tanımı, yöntemlilik ve objektivite, değişime açık olma, bilimde öznellik ve yanılabilirlik) ve 19 maddeden oluşmaktadır. Verilerin analizinde öncelikle tanımlayıcı istatistikler hesaplanmıştır. Öznellik değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı analizler; kategorik değişkenler için frekansa ve yüzde dağılımları, sürekli değişkenler için ortalama, standart sapma hesaplanmıştır. Ölçek puan ortalamasının ve alt boyutların puan ortalamalarının bağnazlık değişkenleri karşılaştırılmasında T testi kullanılmıştır. Araştırmanın yürütülebilmesi için Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Geliştirme ve Araştırma Etik Kurulundan etik kurul onayı ve Üniversite Yönetiminden kurum izni alınmıştır.

BULGU 1

Araştırmaya katılan akademisyenlerin %61,8'i kadın (n=53), %38,4'ü erkekten (n=33) oluşmaktadır. Katılımcıların akademik unvan dağılımı incelendiğinde; %19,5'inin profesör (n=9), %15,7'sinin doçent (n=13), %22,7'sinin Dr. Öğr. Üyesi (n=19), %23,2'sinin öğretim görevlisi (n=17) ve %18,8'inin araştırma görevlisi (n=15) olduğu görülmüştür. Akademisyenlerin yaş ortalaması 38,8±9,8 yıl, akademik deneyim ortalama ise 7,3±8,9 yıl olarak belirlenmiştir (Tablo-1).

Araştırmaya katılan akademisyenlerin yaş dağılımı incelendiğinde, en yüksek katılma %34,9 ile 25-29 yaş grubunda olduğu görülmüştür. Buna %22,8 ile 40-49 yaş grubu ve %23,3 ile 30-39 yaş grubu izlenmektedir. Katılımcıların %9,3'ü ise 50 yaş ve üzeri akademisyenlerden oluşmaktadır (Tablo-1).

Tablo-1 Akademisyenlerin Yaş-Demografik Değişkenlerinin Dağılımı

BULGU 2

AKİDDÖ toplam puan ortalaması kadın akademisyenlerde 3,49±0,38, erkek akademisyenlerde ise 3,66±0,36 olarak bulunmuştur. Alt boyutlar incelendiğinde; "Bilimin Tanımı" alt boyutunda kadınlara puan ortalaması erkeklerden daha yüksektir, "Yöntemlilik ve Objektivite", "Değişime Açık Olma", "Bilimde Yanılabilirlik" ve "Bilimde Öznellik" alt boyutlarında erkek akademisyenlerin puan ortalamaları daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, ölçek toplam puan ve alt boyut puanları arasında kadın ve erkek akademisyenler arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (p>0,05).

Tablo-2 Akademisyenler İçin Bilimin Doğası Ölçeği ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Cinsiyet Dağılımı

	Kadın	Erkek	p
AKİDDÖ Ölçek Ortalaması	3,49±0,38	3,66±0,36	0,394
Alt Boyutlar			
Bilimin Tanımı	3,57±0,41	3,60±0,34	0,18
Yöntemlilik ve Objektivite	3,64±0,38	4,01±0,33	0,137
Değişime Açık Olma	3,44±0,38	3,64±0,37	0,407
Bilimde Yanılabilirlik	3,50±0,37	4,01±0,38	0,02
Bilimde Öznellik	3,44±0,38	3,64±0,3	0,485

BULGU 3

AKİDDÖ toplam puan ortalaması açısından yaş grupları arasında anlamlı farklılık bulunduğu görülmüştür (p=0,001). Ayrıca "Değişime Açık Olma" (p=0,027) ve "Bilimde Öznellik" (p=0,001) alt boyutlarında da yaş grupları arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Buna karşın, "Bilimin Tanımı", "Yöntemlilik ve Objektivite" ve "Bilimde Yanılabilirlik" alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır (One Way Anova p>0,05) (Tablo-3). Post-hoc analiz sonuçlarına göre, "Bilimde Öznellik" alt boyutu ve AKİDDÖ toplam puan ortalamasındaki farklılığı en fazla 50 yaş ve üzeri akademisyenlerden kaynaklandığı görülmüştür. Bu grubun puan ortalamalarının diğer yaş gruplarına göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Tablo-3 Akademisyenler İçin Bilimin Doğası Ölçeği ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

	25-29 Yaş	30-39 Yaş	40-49 Yaş	50 Yaş ve Üzeri	p
AKİDDÖ Ölçek Ortalaması	3,64±0,38	3,39±0,35	3,64±0,33	3,36±0,48	0,001
Alt Boyutlar					
Bilimin Tanımı	3,76±0,48	3,53±0,34	3,76±0,45	3,47±0,32	0,338
Yöntemlilik ve Objektivite	3,85±0,31	3,58±0,32	4,05±0,37	3,76±0,34	0,455
Değişime Açık Olma	3,74±0,35	3,05±0,37	3,64±0,33	2,29±0,38	0,033
Bilimde Yanılabilirlik	4,13±0,35	3,68±0,3	3,97±0,35	3,88±0,43	0,168
Bilimde Öznellik	3,72±0,35	3,35±0,3	3,59±0,39	2,67±0,3	0,001

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, tıp fakültesinde görev yapan akademisyenlerin bilimin doğasına ilişkin görüşleri değerlendirilmiş ve cinsiyet ve akademik unvan değişkenleri açısından ölçek toplam puan ve alt boyutlarda anlamlı farklılık saptanmamıştır. AKİDDÖ toplam puanı ile "Değişime Açık Olma" ve "Bilimde Öznellik" alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Özellikle genç yaş gruplarındaki akademisyenlerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular, genç akademisyenlerin bilimsel bilginin değiştirilebilirliği ve bilimde öznellik gibi çağdaş bilim anlayışını yansıtan kavramlara daha yüksek düzeyde kabullenme gösterdiğini düşündürmektedir. Bu durumun, güncel bilim temelleri yaklaşımları ve özellikle etik değerler yerine çoğulculuk, bağlamsallık ve öznelliklere önem verilen postmodern bilim anlayışına daha yakın olmalarıyla ilişkili değerlendirilmelidir.

BULGU 4

Tablo-4 Akademisyenler İçin Bilimin Doğası Ölçeği ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Akademik Unvanlara Göre Dağılımı

	Profesör	Doçent	Dr. Öğr. Üyesi	Öğr. Gör.	Arg. Gör.	p
AKİDDÖ Ölçek Ortalaması	3,29±0,39	3,56±0,4	3,49±0,3	3,52±0,2	3,6±0,33	0,274
Alt Boyutlar						
Bilimin Tanımı	3,35±0,38	3,52±0,34	3,63±0,48	4,1±0,14	3,81±0,44	0,182
Yöntemlilik ve Objektivite	3,6±0,3	4,15±0,35	4,02±0,34	3,5±0,42	3,9±0,38	0,201
Değişime Açık Olma	2,58±1	2,56±1,08	2,58±0,98	2,68±1,14	2,52±0,94	1
Bilimde Yanılabilirlik	3,88±0,37	3,87±0,31	3,78±0,32	3,88±0,47	4,13±0,35	0,12
Bilimde Öznellik	3,12±0,38	3,53±0,33	3,47±0,33	3,86±0,47	3,62±0,39	0,345

Tablo-4 incelendiğinde, AKİDDÖ toplam puanı ve tüm alt boyut puanlarının akademik unvanlara göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, akademik unvan grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (p>0,05).